

Warszawa, dnia 16 września 2010 r.

RPO-650230-VII-7020/10/WR

I n f o r m a c j a

o czynnościach przeprowadzonych z upoważnienia Rzecznika Praw Obywatelskich w Areszcie Śledczym w Koszalinie

(wyciąg)

1. Wprowadzenie

Działając z upoważnienia Rzecznika Praw Obywatelskich w dniach 28 -30 lipca 2010 r. do Aresztu Śledczego w Koszalinie, przy ul. Młyńskiej 71 (zwanego dalej „Aresztem”) udali się przedstawiciele Rzecznika Praw Obywatelskich. W charakterze eksperta udział w wizytacji wziął lekarz specjalista chorób wewnętrznych.

Wykonując zadania Krajowego Mechanizmu Prewencji, przedstawiciele Rzecznika Praw Obywatelskich sprawdzili sposób traktowania osób pozbawionych wolności, dokonując oceny pod względem ochrony osadzonych przed torturami oraz okrutnym, nieludzkim i poniżającym traktowaniem albo karaniem.

Przeprowadzając wizytację przedstawiciele Biura Rzecznika Praw Obywatelskich dokonali następujących czynności:

- wysłuchali informacji o funkcjonowaniu Aresztu i jego podstawowych problemach, udzielonych przez Dyrektora jednostki;
- obejrzelili teren jednostki, pomieszczenia w pawilonie mieszkalnym oraz w innych budynkach Aresztu, w tym: większość cel mieszkalnych, cele

zabezpieczające, cele do wykonywania kary dyscyplinarnej umieszczenia w celi izolacyjnej, łaźnie, świetlicę, kaplicę, salę widzeń, pomieszczenia do przeprowadzania kontroli osobistych osadzonych, pola spacerowe, warsztaty, a także pomieszczenia ambulatorium i izby chorych;

– przeprowadzili w czasie wizytacji cel mieszkalnych i innych pomieszczeń rozmowy ze skazanymi i tymczasowo aresztowanymi oraz z funkcjonariuszami i pracownikami Aresztu;

– przeprowadzili na podstawie kwestionariusza, rozmowy w cztery oczy z 30 osadzonymi.

Dokonane w ten sposób ustalenia wizytujący przekazali Dyrektorowi Aresztu oraz innym członkom kierownictwa i funkcjonariuszom uczestniczącym w podsumowaniu, a także wysłuchali ich uwag i wyjaśnień. Ponadto, zapoznano się z: dokumentacją medyczną m.in. z: książeczkami zdrowia, książką przyjęć ambulatoryjnych oraz książką izby chorych, jak również ze stanem zaopatrzenia w leki i sposobem ich podawania, analizą skarg próśb i wniosków osadzonych za 2009 r., sprawozdaniem z wizytacji Aresztu przeprowadzonej w dniach 7-8 grudnia 2009 r. przez sędziego Sądu Okręgowego w Koszalinie, pięcioma protokołami kontroli Państwowego Powiatowego Inspektora Sanitarnego w Koszalinie, przeprowadzonych w dniach: 22.01, 16.02, 4.05.2010 r.

Po zakończeniu wizytacji przeanalizowano: Porządek wewnętrzny Aresztu Śledczego w Koszalinie (zarządzenie wewnętrzne nr 21/2010 Dyrektora Aresztu z dnia 24.05.2010 r.) oraz Kartę Praw Pacjenta udostępnianą osadzonym przez Zakład Opieki Zdrowotnej Aresztu pod kątem ich zgodności z obowiązującymi normami prawa. Szczegółowej analizie poddano także informację roczną za rok 2009 dotyczącą działalności Aresztu oraz Sprawozdanie z pracy ośrodka diagnostycznego za 2009 r.

2. Charakterystyka jednostki

Areszt Śledczy w Koszalinie jest przeznaczony dla tymczasowo aresztowanych mężczyzn i kobiet, skazanych odbywających karę w zakładzie karnym typu zamkniętego dla recydywistów penitencjarnych. Ponadto, przebywają w nim kobiety i mężczyźni skierowani na badania diagnostyczne do

ośrodka diagnostycznego oraz skazani i tymczasowo aresztowani mężczyźni i kobiety chorzy na cukrzycę insulinozależną.

W skład struktury organizacyjnej Aresztu wchodzi również, nieobjęty niniejszą wizytacją, Oddział Zewnętrzny Dobrowo, z oddziałem zakładu karnego typu półotwartego i otwartego dla recydywistów penitencjarnych oraz oddziałem zakładu typu półotwartego i otwartego dla odbywających karę po raz pierwszy. Pojemność ewidencyjna oddziału wynosi 317 miejsc, a w dniu 29.07.2010 r. przebywało w nim 351 osadzonych.

Ogólna liczba miejsc w Areszcie wynosi obecnie 311. W dniu 29 lipca przebywało w nim 274 osadzonych, w tym: 82 tymczasowo aresztowanych mężczyzn i 9 kobiet oraz 179 - liczonych łącznie skazanych i ukaranych mężczyzn oraz 4 skazane kobiety. W ośrodku diagnostycznym o pojemności 24 miejsc przebywało 16 osób - 6 przed badaniami i 10 po badaniach.

Areszt Śledczy usytuowany jest w centrum miasta i zajmuje powierzchnię 10.0289 m². W jego skład wchodzi osiem budynków, w tym pawilon mieszkalny oraz siedem budynków administracyjno-gospodarczych.

Generalnie, stan budynków Aresztu ocenić można jako dobry. Remontowane są cele mieszkalne w oddziale II i III wraz z sukcesywnie zabudowywanymi kącikami sanitarnymi oraz pomieszczeniami służby zdrowia. Przewiduje się, że zakończenie remontu nastąpi 30 września 2010 r.

Trwają również prace adaptacyjne pomieszczenia po zlikwidowanej pracowni Rtg w oddziale V na potrzeby świetlicy centralnej.

Wśród innych potrzeb remontowych dostrzeżonych przez kierownictwo jednostki wymienić należy: wykonanie w pawilonie mieszkalnym instalacji ciepłej wody, wymianę blend okiennych i naprawę elewacji. Istnieje również potrzeba zastąpienie nową, wysłużonej części instalacji elektrycznej i teletechnicznej. Uznano też za niezbędne odnowienie części pomieszczeń biurowych oraz remont kapitalny dachu w budynku szatni.

3. Warunki bytowe

W Areszcie nie ma przeludnienia. Osadzeni przebywają w warunkach zapewniających zachowanie przewidzianej w art. 110 Kodeksu karnego wykonawczego normy 3 m² powierzchni celi na osobę.

Na potrzeby związane z zakwaterowaniem osadzonych przeznaczono 100 cel mieszkalnych o łącznej powierzchni 1210,67 m². Przeważają cele wieloosobowe, najwięcej jest cel czteroosobowych - 30, trzyosobowych - 22, dwuosobowych - 14.

Osadzeni zakwaterowani są w pięciokondygnacyjnym pawilonie mieszkalnym. Jeden z oddziałów przeznaczony jest tylko dla kobiet - tymczasowo aresztowanych oraz skazanych i ukaranych. W budynku na najniższej kondygnacji usytuowana jest kaplica. Odbywają się w niej msze św. i zajęcia katechetyczne.

W dniach wizytacji, w systemie programowanego oddziaływania odbywało karę 32 skazanych, w terapeutycznym 6 osadzonych, a 63 w systemie zwykłym.

Stan techniczny cel mieszkalnych poza nielicznymi wyjątkami należy generalnie uznać za dobry. Większość kąpeków sanitarnych, poza oddziałami II i III, jest zabudowana do sufitu. Cele mieszkalne są skanalizowane. Doprowadzona jest do nich jedynie zimna woda. Ciepła woda doprowadzona jest do cel mieszkalnych dla kobiet i do izb chorych. Cele mieszkalne mają sprawne podświetlenie nocne. Oświetlenie dzienne zapewnia warunki do czytania i pisania.

Zastrzeżenia budzi pobyt osadzonych w celach mieszkalnych z niezabudowanymi kącikami sanitarnymi w oddziałach II i III. Mając na uwadze zalecenia Komitetu do spraw Zapobiegania Torturom w Strasburgu (CPT) oraz orzecznictwo Europejskiego Trybunału Praw Człowieka zaznaczyć należy, że korzystanie z otwartego kącika sanitarnego w sytuacji, gdy w celi

przebywa więcej niż jeden osadzony, może zostać uznane za poniżające traktowanie (por. wyrok z dnia 19 kwietnia 2001 r. , ETPC 28524/95).

Generalnie, stan sanitarny cel mieszkalnych oraz sprzętu kwaterunkowego w Areszcie jest dobry. W celach jest czysto. Okna budynku penitencjarnego wyposażone są w blendy. Zdaniem funkcjonariuszy, nie wpływa to na poziom oświetlenia wewnątrz cel mieszkalnych, jednak utrudnia wymianę powietrza. Niedogodność ta niwelowana jest w porze letniej pięciominutowym wietrzeniem cel podczas wyjścia osadzonych na spacer.

Poważne zastrzeżenia osadzonych budzi możliwość wietrzenia cel (2 osadzone i 3 osadzonych w przeprowadzonych wywiadach skarżyły się na zaduch i brak świeżego powietrza). Ze względu na zamontowane siatki w oknach możliwe jest ich uchylenie na niewielką szerokość (około 25 cm), co znacząco utrudnia cyrkulację powietrza i staje się szczególnie dolegliwe podczas wysokich temperatur na zewnątrz budynku.

Dwóch respondentów stwierdziło w wywiadzie, że blendy przysłaniają światło, którego jest zbyt mało. W oddziale V, położonym na najwyższej kondygnacji, okna nie są zabezpieczone blendami.

W Areszcie przestrzegany jest podział cel dla palących i niepalących.

W celach mieszkalnych zainstalowane są gniazda elektryczne, które umożliwiają skazanym korzystanie z odbiorników telewizyjnych, radiowych oraz grzałek i czajników.

Kontrole osobiste osadzonych w każdym z oddziałów mieszkalnych przeprowadzane są w wydzielonej części dyżurek, tuż przy oknach pozbawionych zasłon. Oddzielone są one od reszty pomieszczenia żaluzjami. Nie są monitorowane i zapewniają intymność podczas przeprowadzanych kontroli. Stosunkowo wysokie umiejscowienie okien uniemożliwia obserwację osadzonych z przestrzeni położonej na zewnątrz budynku.

Na najniższej kondygnacji pawilonu znajduje się łaźnia dla mężczyzn z 15 stanowiskami, zaopatrzonymi w czasowe włączniki poboru wody. Z łaźnią

sąsiaduje przeszklona dyżurka dla funkcjonariusza nadzorującego kąpiel. Osadzeni z poszczególnych oddziałów przemieszczają się do łaźni wewnętrznymi korytarzami. Z łaźni ogólnej nie korzystają kobiety, gdyż ich cele mieszkalne wyposażone są w prysznice z ciepłą wodą dostarczaną w czasie określonym w porządku wewnętrznym. Mężczyźni korzystają z łaźni według opracowanego grafiku.

Stan łaźni jest dobry: pomieszczenia wyłożone są glazurą. Stanowiska prysznicowe nie są jednakże oddzielone przegrodami. W przedsionku łaźni znajdują się ławki i wieszaki na ubrania. W pomieszczeniach prawidłowo działa wentylacja; nie stwierdzono zawilgoceń.

Jednostka dysponuje łącznie 7 placami spacerowymi o różnej wielkości (3 duże i 4 mniejsze). Każdy z nich wyposażony jest w ławki pozwalające na odpoczynek oraz właściwe odwodnienie. Areszt nie posiada boiska sportowego, więc pobyt osadzonych na świeżym powietrzu ogranicza się jedynie do codziennego spaceru.

Ogląd terenu jednostki poczyniony w trakcie wizytacji pozwala na stwierdzenie, iż teren jest zadbany, posprzątny i utrzymany z zachowaniem stosownych wymogów estetycznych.

Podczas wizytacji cel mieszkalnych stwierdzono, że dwukondygnacyjne łóżka będące na ich wyposażeniu, nie posiadają na górnej kondygnacji listwy zabezpieczającej przed wypadnięciem podczas snu oraz drabinki do wejścia na wyższy poziom. Niezbędne jest zamontowanie zabezpieczeń oraz drabinek które, znacznie podnoszą bezpieczeństwo osadzonych, szczególnie osób z ograniczoną sprawnością oraz niedołącznych.

W jednostce brak jest celi przystosowanej do pobytu osób niepełnosprawnych. Ocena negatywna, dotycząca istniejących standardów pobytu, którą przekazali rozmówcy wiązała się z brakiem odpowiedniej wentylacji cel i jednostkowo z istniejącą ciasnotą lub zbyt wysoką temperaturą wody dostarczanej do kąpiei oraz wysoką temperaturą powietrza podczas

upałów. Dla trzech osadzonych czas kąpieli (5 minut) był zbyt krótki. Jedna kobieta podała, iż w kącie z natryskiem pojawia się nieustannie karaluch.

Osadzeni, z którymi przeprowadzono rozmowy, w większości ocenili warunki bytowe w celi jako dobre lub dość dobre. Jedynie cztery osoby określiły te warunki jako raczej złe, jedna jako zdecydowanie złe i jedna jako „wręcz komfortowe”. Ostatnia opinia pochodziła od osadzonego z oddziału, w którym przeprowadzono remont.

W trakcie przeprowadzanych rozmów jedna z osadzonych, chora na epilepsję, skarżyła się na brak pod prysznicem przymocowanych do ściany uchwytów dla rąk, które zabezpieczałyby przed upadkiem.

W 2010 r. Państwowy Inspektor Sanitarny przeprowadził w Areszcie 5 kontroli:

- w dniu 22 stycznia – kontrolę sprawdzającą wykonanie uprzednio wydanej decyzji, stwierdzono jej wykonanie;

- w dniu 22 stycznia - kontrolę interwencyjną dotyczącą złego stanu technicznego celi mieszkalnej. Stwierdzono naruszenie przepisów zawartych w § 78 i § 309 rozporządzenia Ministra Infrastruktury z dnia 15.06 2002 r. w sprawie warunków technicznych jakimi powinny odpowiadać budynki i ich usytuowanie (Dz. U. Nr 75, poz. 690 z późn. zm.) i w związku z powyższym postanowiono wszcząć postępowanie administracyjne;

- 16 lutego – kontrolę doraźną dotyczącą stanu sanitarnego jednej z cel mieszkalnych, nie stwierdzono uchybień;

- w dniu 4 maja – kontrolę interwencyjną dotyczącą złej jakości pieczywa. Stwierdzono nieprawidłowości wynikłe z zastosowania przez piekarnie opakowań zastępczych, w jakich dostarczano pieczywo do jednostki. Nie wydano zaleceń adresowanych do administracji;

- w dniu 26 maja – kontrolę doraźną dotyczącą nieprzestrzeganiem przepisów określających wymogi sanitarno-higieniczne w określonych celach mieszkalnych. Stwierdzono naruszenie przepisów dotyczących warunków

technicznych, jakim powinien odpowiadać budynek i w związku z powyższym postanowiono wszcząć postępowanie administracyjne.

4. Wyżywienie

Kuchnia wraz z wyposażeniem, spełnia wymogi systemu bezpieczeństwa żywnościowego HACCP.

Stan pomieszczeń wchodzących w skład kuchni i magazynów uznać należy za dobry. Poszczególne pomieszczenia kuchenne rozmieszczone są w ten sposób, że produkty, naczynia i termosy brudne przeznaczone do mycia przenoszone i magazynowane są w innych pomieszczeniach niż produkty czyste po umyciu. Ta sama zasada obowiązuje w stosunku do produktów żywnościowych przed ich przetworzeniem i po przygotowaniu gotowych posiłków do wydania na oddział mieszkalny.

W magazynach żywnościowych znajdują się wyodrębnione pomieszczenia dla poszczególnych produktów - warzyw, produktów mącznych, sypkich oraz chłodnie i lodówki, w których przechowywane są wędliny i mięsa oraz odrębna chłodnia wraz z specjalistycznym sprzętem służąca do przechowywania kurzych jaj. Produkty przeznaczone do wykorzystania w bieżącym dniu przechowywane są w magazynie podręcznym. Próbki żywnościowe zabezpieczone są w lodówce znajdującej się w dyżurce szefa kuchni. Wyposażenie kuchni – wykonane ze stali nierdzewnej – jest nowe i wystarczające na potrzeby Aresztu. Składają się na nie m.in. kotły, patelnie i kociołki dla diet, zmywalnia do naczyń, suszarnia do naczyń termosów, obieralnia z obieraczką i myjką.

Wszystkie urządzenia wyposażono w trwale zabezpieczone instrukcje ich obsługi. W pomieszczeniach wchodzących w skład kuchni było bardzo czysto. Sprawnie działała wentylacja wspomagana mechanicznie. Produkty w magazynach żywnościowych ułożone są starannie na drewnianych podestach. W suterenie w oddzielnym pomieszczeniu znajduje się magazyn pustych opakowań.

W 2009 r. (brak danych za 2010 r.) kuchnia przygotowała następujące rodzaje norm żywnościowych:

- podstawowa - około 221 517 porcji;
- wegetariańska - około 6 222 porcie;
- dla młodocianych - około 790 porcji;
- lekkostrawna - około 22 836 porcji;
- cukrzycowa - około 1 781 porcji;
- diety zdrowotne indywidualne - 950 porcji.

Z powyższego zestawienia wynika, iż codziennie w jednostce przygotowywane są bardzo zróżnicowane zestawy posiłków, uwzględniające nawet indywidualne preferencje takie, jak np. dieta wegetariańska, czy jednostkowe zalecenia lekarskie.

Warunki pracy oraz zaplecze socjalne dla pracowników kuchni (szatnia, jadalnia oraz sanitariaty z natryskami) nie budziły zastrzeżeń wizytujących. Posiłki do oddziałów mieszkalnych przekazywane są w termosach. Osadzeni wyznaczeni do ich wydawania posiadają pełną odzież ochronną.

Dostawy żywności odbywają się dwa razy w tygodniu. Chleb natomiast dostarczany jest codziennie, również w soboty i niedziele, za wyjątkiem kilku dni w roku - świąt kościelnych i państwowych.

Za właściwą należy uznać reakcję kierownictwa jednostki w przypadku stwierdzonych nieprawidłowości dotyczących jakości wyżywiania czy też wyeliminowania uchybień w zapewnieniu odpowiednich warunków sanitarnych.

Ponad 87% respondentów uważało, że wyżywienie w Areszcie jest dobre. Zgłaszający uwagi stwierdzali, iż w przeszłości zdarzało się, że wydawany był spleśniały chleb, ale po zmianie dostawcy ta sytuacja już się nie powtórzyła.

Pojedyncze uwagi zgłaszane przez kobiety dotyczyły zbyt małej ilości nabiału i warzyw. Jeden z osadzonych zgłosił, że zupa mleczna jest zbyt rzadka, inny, że jeśli ktoś poprosi, to otrzymuje dokładkę do swojej porcji. Jeden z respondentów oświadczył, że był głodzony i przez dwa tygodnie nie

otrzymywał posiłków. Po sprawdzeniu tej informacji okazało się, że ten zarzut jest nieprawdziwy.

Uzupełnienie wyżywienia oferowanego osadzonym przez jednostkę możliwe jest poprzez otrzymywanie paczek, dokonywanie zakupów w kantine oraz podczas widzeń w ramach poczęstunku. Osadzonym zezwala się, na zabranie po widzeniu do celi zakupy, zrobione przez rodzinę w bufecie za kwotę do 150 zł.

Rozmówcy w większości pozytywnie ocenili zarówno postępowanie administracji Aresztu z paczkami żywnościowymi, jak i asortyment oraz ceny artykułów w kantine więziennej, które nie odbiegają swoim poziomem od cen w okolicznych sklepach.

5. Opieka medyczna

W skład Ambulatorium wchodzi: gabinet lekarski połączony z gabinetem zabiegowym i pokojem socjalnym, gabinety konsultantów, izba chorych, punkt apteczny, poczekalnia, gabinet stomatologiczny. W tym kompleksie znajdują się także dwie dwuosobowe cele mieszkalne.

Pomieszczenia są po remoncie - czyste, widne, ze ścianami wyłożonymi glazurą.

Wyposażenia ambulatorium stanowi się m.in. 6 kanałowy aparat Ekg, pełen sprzęt reanimacyjny z defibrylatorem i zestawem do intubacji, waga elektroniczna, lodówka do przechowywania leków, komputer i drukarka. W gabinecie zabiegowym znajduje się krzesło specjalnie przystosowane do pobierania krwi, bardzo dobrze zaopatrzona apteczka oraz sprzęt i ochronny jednorazowego użytku. W odrębnym pomieszczeniu usytuowano gabinet ginekologiczny. W kolejnym gabinecie konsultantów jest sprzęt do badań laryngologicznych i okulistycznych łącznie z lampą szczelinową. W gabinecie stomatologicznym zainstalowany jest nowoczesny zestaw stomatologiczny typu „unit”.

W poczekalni ławki są przymocowane wzdłuż ścian. Dwie dwuosobowe cele, pełniące uprzednio funkcję izolatek „skórnej” i „jelitowej”, zostały przekształcone w cele mieszkalne. W dziale służby zdrowia obowiązuje zakaz palenia.

Personel medyczny jest systematycznie badany co 2 lata w Zakładzie Medycyny Pracy dla Okręgu Koszalińskiego. Pracownicy w razie potrzeby mogą korzystać z pomocy psychologa. Kadra kierownicza przeszła szkolenie z zakresu pierwszej pomocy, reanimacji jak i metod pomocnych w rozpoznawaniu narkomanii. Dla pracowników działu odbywają się systematyczne co miesięczne szkolenia medyczne.

Pracownicy w razie potrzeby mogą korzystać z pomocy psychologa. Kadra kierownicza przeszła szkolenie z zakresu pierwszej pomocy, reanimacji jak i metod pomocnych w rozpoznawaniu narkomanii. Dla pracowników działu odbywają się systematyczne co miesięczne szkolenia medyczne

W jednostce przestrzega się wymogów tajemnicy lekarskiej, również odnośnie zakażeń HIV i HCV.

Kierownikiem Działu Służby Zdrowia jest lekarz, pracujący na pełnym etacie. Pozostali lekarze – których jest 8, to osoby cywilne zatrudnione w niepełnym wymiarze godzin, w tym: ginekolog – 0,4 etatu, chirurg – 0,5, etatu dermatolog – 0,1 etatu, psychiatra – 0,4 etatu, 2 stomatologów – 0,4 i 0,2 etatu. Zatrudnione są także 3 pielęgniarki na etatach funkcjonariuszy.

Ambulatorium jest czynne w dni powszednie w godzinach 7³⁰-15³⁰, poza tym w soboty pełnione są dyżury pielęgniarskie w niepełnym wymiarze godzin (7⁰⁰-11⁰⁰). Dla poszczególnych oddziałów wyznaczone są stałe dni przyjęć. Możliwość korzystania z porady lekarskiej wypada raz w tygodniu, a w razie nagłych zachorowań bezzwłocznie. Konsultanci przyjmują 1-2 razy w tygodniu po skierowaniu przez lekarza internistę, a w przypadku psychiatry również przez psychologa. Wizyta u ginekologa nie wymaga skierowania od innego lekarza. W 2009 r. przyjęto w ambulatorium 13561 osób, odbyły się 1202

konsultacje specjalistyczne. W bieżącym roku było 3801 przyjęć i 483 konsultacje.

Ze względu na brak zaplecza diagnostycznego Areszt korzysta z usług cywilnych placówek służby zdrowia. Badania biochemiczne, łącznie z badaniami w kierunku zakażenia HIV i HCV, badania USG jak i endoskopie wykonywane są w szpitalu miejskim w Koszalinie.

Badania klatki piersiowej wykonywane są raz w miesiącu w „rentgenobusie” będącym własnością Zakładu Karnego w Czarnem, który obsługuje jednostki Okręgu Koszalińskiego.

W „rentgenobusie” podczas każdego przyjazdu, można wykonać 80 zdjęć rtg i tylu osadzonych na badania kieruje Areszt. Ze względu na złe funkcjonowanie aparatury wykonuje się zazwyczaj jedynie 20 do 30 zdjęć. Zdarza się również, że ambulans w ogóle nie przyjeżdża w umówionym dniu, z tego względu terminy obowiązujących badań rentgenowskich często nie są dotrzymywane. Zdjęcia kostne, zdjęcia zębów a w razie wskazań lekarskich, także klatki piersiowej, wykonywane są w poliklinice MSW.

Badania nowoprzybyłych osadzonych (wywiad, badanie przedmiotowe, zakładanie książeczek zdrowia, ocena stanu higieny) przeprowadzane są w dniu przyjęcia do Aresztu. Jeśli konwój przyjeżdża po godzinach pracy ambulatorium, to wykonywane są one w dniu następnym. Badania w kierunku zakażenia HIV i HCV przeprowadzane są jedynie u osadzonych z grup zwiększonego ryzyka. Gdy następuje odmowa poddania się badaniu, poświadczane jest to podpisem osadzonego.

Wszystkie iniekcje wykonywane są w gabinecie zabiegowym. Chorzy na cukrzycę insulinozależną mogą mieć do dyspozycji glukometry. Insulinę pacjenci wstrzykują sami (dawki przygotowane są przez pielęgniarki).

Stomatolog przyjmuje 3 razy w tygodniu. Poza badaniami kontrolnymi prowadzone jest leczenie zachowawcze, wykonywane są ekstrakcje, usuwany jest kamień nazębny. Prace protetyczne wykonywane są w cywilnej placówce, a

wyciski pobierane w Areszcie. Czas oczekiwania na protezę wynosi ok. 6-8 miesięcy. Pomimo nowoczesnego wyposażenia gabinetu łącznie z lampami światłowodowymi, ze względów oszczędnościowych, do wypełnień stosowane są jedynie tanie niezbyt trwałe materiały chemoutwardzalne.

Punkt aptecznym jest bardzo dobrze zaopatrzony. Niezbędne brakujące leki zakupywane są w aptece miejskiej, w której wykonywane są również specyfiki zlecane przez dermatologa. Wszystkie leki miały długi termin ważności, nie znaleziono leków przeterminowanych.

Podczas porad i konsultacji w gabinecie poza lekarzem obecna jest pielęgniarka. Funkcjonariusz oczekuje za drzwiami.

Analiza dokumentacji medycznej wskazuje na prawidłowy sposób jej prowadzenia. W książeczkach zdrowia odnotowywane są wszelkie przeprowadzone badania i konsultacje oraz dołączane wyniki badań laboratoryjnych. Każda wizyta potwierdzona jest podpisem i pieczętą lekarza. W 14 książeczkach czas od chwili przyjęcia do wykonania kontrolnego rtg klatki piersiowej był znacznie wydłużony, począwszy od 4 - 6 tygodni, a nawet do 3 miesięcy.

W izbie chorych przebywało w 2009 r. 8 pacjentów, zaś w 2010 r. 1 osoba.

Kierownik działu jest znacznie obciążony obowiązkami służbowymi. Przyjmuje do 30-40 osób dziennie, a często liczba ta wzrasta do ponad 70. W związku z długotrwałą nieobecnością jednej z lekarek 2 razy w tygodniu dojeżdża do Dobrowa. Dużo czasu zajmują kierownikowi obowiązki natury biurokratycznej i dokumentacyjnej.

W niezbędnych przypadkach, po godzinach pracy ambulatorium lekarz, bez względu na porę jest wzywany do jednostki. Dowódca zmiany dysponuje apteczką z podstawowymi lekami i środkami opatrunkowymi. W nagłych, ciężkich stanach wzywane jest Pogotowie Ratunkowe.

Najczęstszymi schorzeniami somatycznymi są choroby układu krążenia, zwłaszcza nadciśnienie, choroba wrzodowa, przewlekłe nieżyty żołądka, cukrzyca. Obecnie jeden z osadzonych jest dowożony 2 razy w tygodniu na dializy z powodu przewlekłej niewydolności nerek.

Zdaniem personelu medycznego część osadzonych wyolbrzymia swoje dolegliwości, agrawuje, prezentuje postawę roszczeniową, zgłasza co parę dni polimorfizm skarg. Często osadzeni symulują połykanie leków, gromadzą je aby np. połączyć jednorazowo kilkudniową dawkę i spowodować objawy zatrucia lekami o ciężkim obrazie klinicznym. Niektórzy osadzeni odmawiają w ogóle przyjmowania leków, zgłaszając równocześnie wiele skarg.

W 2009 r. odnotowano w jednostce zgon z przyczyn naturalnych. W tym samym roku zarejestrowano 13 samouszkodzeń w większości w postaci powierzchownych pocięć kończyn. Tego typu nagłe przypadki zaopatrywane są w Areszcie, a w razie potrzeby w szpitalu miejskim lub w szpitalu Służby Więziennej. W jednostce średnio w ciągu roku przebywało kilku nosicieli wirusów HIV. Co trzy miesiące byli oni konsultowani w Poradni Niedoborów Immunologicznych w Szczecinie.

Zakażeni HIV jak i HCV nie są izolowani, przebywają w celach z innymi osadzonymi. Obecnie w jednostce przebywa 6 zakażonych HCV w stanie dobrym, bez objawów klinicznych. Osoby te kontrolowane są w Poradni Hepatologicznej w Potulicach, otrzymują stosowną dietę i leki hepatotropowe.

W 2010 r. odnotowano po dwa przypadki zachorowań na WZW typu „B” oraz czynnej gruźlicy płuc. Pacjenci zostali odesłani do szpitala zakaźnego SW. W przypadkach mogących sugerować schorzenia układu oddechowego wykonywane są zdjęcia w cywilnych placówkach bez oczekiwania na „rentgenobus”.

Częstym schorzeniem u nowoprzyjętych jest świerzb. Kuracja odbywa się w izolowanych celach w poszczególnych oddziałach. Po zakończeniu leczenia cele są dezynfekowane. W przypadkach wszawicy po przeprowadzeniu

wszelkich niezbędnych zabiegów higienicznych i leczniczych osadzeni są umieszczani w celach mieszkalnych.

Według kierownika istnieją duże trudności w uzyskaniu terminu konsultacji i przeprowadzenia badań specjalistycznych, jak też umieszczenia chorych w szpitalach.

Istotnym problemem jest brak wielu lekarzy konsultantów zatrudnionych w Areszcie. Ostatnio odszedł z pracy okulista, dermatolog ma zamiar złożyć wypowiedzenie, od dawna nie ma neurologa i laryngologa.

W żadnym miejscu dostępnym dla osadzonych nie było "Karty praw pacjenta". Jest to bardzo obszerny dokument, napisany w sposób niezrozumiały nieprzystający żadną miarą do praw pacjentów w zakładach karnych.

Personel medyczny posiada duże doświadczenie i długi staż pracy, w służbie zdrowia. Podczas wizytacji nie zaobserwowano ani razu lekceważącego, choćby w najmniejszym stopniu, stosunku personelu do osadzonych mogącego świadczyć o złym bądź poniżającym traktowaniu. Dokumentacja medyczna łącznie z książeczkami zdrowia prowadzona jest w sposób prawidłowy, według obowiązujących norm.

Przekazane podczas wizytacji, przez przedstawicieli Biura RPO skargi na funkcjonowanie służby zdrowia uznane zostały za bezzasadne. Jedna z osadzonych skarżyła się, iż w trakcie wizyty u psychiatry jest stale obecny funkcjonariusz, co okazało się nieprawdą.

W ocenie osadzonych, opieka medyczna jest dobra i ponad połowa respondentów nie ma spostrzeżeń jej dotyczących. Niezadowoleni zgłaszający uwagi wskazują, że badania robione są wyłącznie na prośbę osadzonego, lekarz żąda dostarczenia wykonanych w przeszłości badań, odmawia umieszczenia w szpitalu, psychiatra przepisuje tabletki, po których psuje się głowa, itp.

6. Ośrodek Diagnostyczny

W Areszcie funkcjonuje Ośrodek Diagnostyczny. Personel ośrodka wraz z kierownikiem, liczy trzech psychologów, z których dwóch zatrudnionych jest

na pełnych etatach, jeden natomiast na ½ etatu. W dniach wizytacji spośród trzech zatrudnionych obecny był jeden psycholog. W ośrodku pracuje również wychowawca i lekarz psychiatra. Do ośrodka kierowani są osadzeni z jednostek Okręgu Koszalińskiego. Średnia liczba wykonywanych badań wynosi 180 do 240 w skali roku. W 2009 r. przeprowadzono ich 153, a w 2010 r. do dnia wizytacji 84.

Badaniami obejmuje się obligatoryjnie młodocianych, skazanych na karę dożywotniego pozbawienia wolności i 25 lat pozbawiania wolności oraz skazanych za przestępstwo pedofilii. Powodem skierowania do ośrodka są również trudności adaptacyjne osadzonych. Okres oczekiwania na przyjęcie do ośrodka wynosi średnio 14 dni i tyle samo trwają badania. W trzech przypadkach w bieżącym roku zostały one decyzją kierownika przedłużone o jeden tydzień.

Osadzonymi wymagającymi od personelu zwiększonej uwagi i większego nakładu pracy ze względu na stwarzane problemy są tacy, wobec których komisje penitencjarne zbyt wcześnie, bez należytego rozpoznania nadały podgrupy klasyfikacyjne oraz osadzeni z uszkodzeniami ośrodkowego układu nerwowego. Zgłaszaniem przedstawicielom RPO problemem, jest też zbyt duża liczba osób kierowanych do ośrodka przez psychologów z innych jednostek penitencjarnych. Ostatnio pojawiają się również odrębna kategoria osadzonych trudnych wychowawczo, wymagających odbywania kary w systemie terapeutycznym, którzy jednocześnie zaliczani są do kategorii osób stwarzających poważne zagrożenie dla bezpieczeństwa Aresztu.

W ośrodku organizowane są we współpracy z instytucjami pozawięziennymi różnego rodzaju wystawy malarstwa lub fotografii.

Od 2008 r. prowadzony jest program edukacyjny dotyczący problemu alkoholowego. Celem zajęć jest dostarczenie wiedzy na temat uzależnienia od alkoholu, wzbudzenia motywacji do podjęcia leczenia odwykowego i zmiany dotychczasowego stylu życia. W 2009 r. programem objęto 62 badanych.

Osadzeni bardzo pochlebnie wypowiadali się o zaangażowaniu kierownika ośrodka, wysoko ceniąc też stosunek do siebie personelu oraz porady jakie tu otrzymują.

7. Traktowanie osadzonych

W bezpośrednich obserwacjach poczynionych przez wizytujących dało się zauważyć, że kontakty osadzonych z funkcjonariuszami pozbawione były napięcia i lęku. Osadzeni nie mieli obaw przy sygnalizowaniu administracji swoich problemów i zgłaszaniu skarg, o ile takie występowały. Sposób traktowania osadzonych przez funkcjonariuszy generalnie oceniany był w wywiadach jako dobry. Dwie osoby uznały go za znośny i tyle samo nie miało zdania w tej kwestii. Dwie osoby zarzucały personelowi arogancję, jedna zbytnią pewność siebie, stosowanie wulgaryzmów bądź kierowanie do nich znieważających komentarzy. Jeden z nich brzmiał cyt.: „Przestępcy od razu do gazu”. W dwóch innych przypadkach sprzeciw osadzonych budził sposób zwracania się do nich „per ty”.

O aprobujących relacjach pomiędzy personelem wychowawczym a osadzonymi świadczy fakt, że prawie wszyscy respondenci postrzegali wychowawców jako chętnych w świadczeniu pomocy. Osadzeni twierdzili, że na zadawane pytania wychowawcy odpowiadają rzeczowo i zrozumiale. Zaledwie jedna osoba nie podzielała tego poglądu.

W oddziale diagnostycznym dwaj osadzeni opisywali styl pracy kierownika jako opiekuńczy i pomocny w rozwiązywaniu ich problemów osobistych. Podkreślali, że dzięki prowadzonym rozmowom zmienili się i dostrzegają obecnie swoje perspektywy życiowe, jakich przedtem nie zauważali.

Dwóch osadzonych, którzy ze względu na zagrożenia jakie stwarzają przebywają w celach z dodatkowymi urządzeniami techniczno-ochronnymi, było niezadowolonych ze sposobu traktowania. Jeden z nich, zaliczony do kategorii stwarzających zagrożenie dla bezpieczeństwa stwierdził, że zbyt często stosowane są wobec niego środki przymusu bezpośredniego wraz z całą

zabezpieczającą. Na 26 przypadków zastosowania celi zabezpieczającej, jakie miały miejsce w 2010 roku, wobec tego jednego tymczasowo aresztowanego zastosowano powyższy środek aż 20 razy. Rozwiązaniem problemu mogłoby być umieszczenie osadzonego w oddziale dla osób „niebezpiecznych” z niepsychotycznymi zaburzeniami psychicznymi, co dałoby szansę na opracowanie zindywidualizowanego sposobu postępowania z nim. W chwili obecnej, ze względu na prowadzone czynności procesowe, nie jest to możliwe.

W 2009 r. środki przymusu bezpośredniego stosowano 36 razy, a w roku bieżącym 28 razy. W 18 przypadkach decyzję o ich zastosowaniu podjął Dyrektor Aresztu, 8 razy dowódca zmiany, a w 2 inne uprawnione do tego osoby.

Analiza protokołów ze stosowania środków przymusu bezpośredniego nie wykazała nieprawidłowości w zakresie postępowania z osobami, wobec których środki te były użyte. Dokumentacja prowadzona jest rzetelnie, a treść uzasadnień stosowania środków przymusu bezpośredniego nie budzi wątpliwości, co do zasadności ich użycia.

Przedstawiciele RPO zapoznali się z nagraniem wideo ze stosowania środków przymusu bezpośredniego przez funkcjonariuszy SW. Analiza nagrania pozwala na stwierdzenie, iż ich użycie w analizowanych przypadkach było prawidłowe i odbyło się z poszanowaniem godności ludzkiej.

Niemalże wszyscy respondenci wysoko ocenili pracę wychowawców, określając ją jako pomocną i rzeczową. W wywiadach podawali, iż nie mają uwag odnośnie sposobu traktowania. Generalnie rzecz biorąc, osadzeni czują się w Areszcie bezpiecznie. Do wyjątkowych zaliczali sytuacje, w których zaznali przykrości ze strony współosadzonych. Nie zgłaszali też uwag i skarg na udzielaną pomoc psychologiczną.

Ponad połowa respondentów wskazała, że nie była karana dyscyplinarnie. W ocenie wizytujących w Areszcie nie nadużywa się kar dyscyplinarnych jako środka kontroli zachowań osadzonych.

W przeprowadzonych wywiadach dwie osoby podały, że w przeszłości składały skargi na personel tej jednostki, lecz zostały one uznane przez Dyrektora za bezzasadne. Jeden z osadzonych poinformował, że nie pisał skargi, ale będzie składał ją w Europejskim Trybunale Praw Człowieka w Strasburgu, wnosząc o przyznanie odszkodowania. Złożenie skargi zdaniem skarżących nie pociąga za sobą negatywnych konsekwencji ze strony administracji.

W jednostce istnieją procedury dotyczące zachowań funkcjonariuszy w przypadkach buntu, rażącego nieposłuszeństwa, agresji ze strony osadzonych. Ich znajomość jest obowiązkiem funkcjonariuszy pełniących służbę i sprawdzana jest podczas odpraw oraz pogłębianą drogą cyklicznych szkoleń.

W roku bieżącym cele zabezpieczające wykorzystano 26 razy, podobnie jak w roku ubiegłym.

Osadzeni są badani przez lekarza po zakończeniu stosowania środków przymusu bezpośredniego, poucza się ich także o prawie złożenia zażalenia na zastosowanie opisanych środków.

Cele izolacyjne wyposażone są zgodnie z obowiązującymi przepisami prawa, a ich stan techniczny nie budzi zastrzeżeń.

W ciągu ostatnich 7 miesięcy poprzedzających wizytację Aresztu przez przedstawicieli Rzecznika Praw Obywatelskich karę umieszczenia w celi izolacyjnej zastosowano wobec 14 osadzonych.

Do Dyrektora Aresztu wpłynęło w 2009 r. 227 skarg od 97 osadzonych. Dwie skargi zostały przez Dyrektora Aresztu uznane za zasadne, a jedna przez Dyrektora Okręgowego w Koszalinie (dane dotyczą całej jednostki wraz z OZ – nie prowadzi się statystyk obejmujących jedynie Areszt). Najwięcej skarg dotyczyło warunków bytowych – 48, służby zdrowia – 43, traktowania przez funkcjonariuszy – 60. W 2010 roku wpłynęło 148 skarg osadzonych, 32 skarg na traktowanie przez funkcjonariuszy SW, 12 skarg na służbę zdrowia, 11 skarg na decyzje komisji penitencjarnej oraz 13 skarg na warunki bytowe.

Podczas przeprowadzonych rozmów osadzeni zgłosili do protokołu pięć skarg, w następujących sprawach: braku ostrzeżenia o użyciu siły, w następstwie niedostosowania się osadzonego do wydanego polecenia (skargę rozpatrzono na miejscu i uznano za bezzasadną), braku rękawiczek gumowych podczas zabiegów dentystycznych (wyjaśniona została na miejscu i uznana za bezzasadną), dwie skargi dotyczyły braku udzielenia odpowiedzi przez organ dysponujący (zarzuty są obecnie badane), sposobu organizacji i przebiegu przepustki w asyście funkcjonariuszy (w trakcie badania).

8. Praca penitencjarna

W dziale penitencjarnym Aresztu oraz w jego oddziale zewnętrznym w Dobrowie zatrudnionych jest łącznie 30 osób, w tym kierownik działu oraz dwóch zastępców. W samym Areszcie pracuje 19 osób, pozostałych 11 w OZ Dobrowo. Wszyscy funkcjonariusze działu mają wyższe wykształcenie. Na jednego wychowawcę przypada średnio 40 osadzonych.

Jak wynika z analizy dokumentacji Areszt współpracuje z Centrum Kultury 105, kościołami: Ewangelicko-Augsburskim i Zielonoświątkowym, Nadleśnictwem w Karniszewicach, Instytutem Pamięci Narodowej, muzeum i galeriami sztuki z terenu Koszalina. Wspólnie z wymienionymi instytucjami realizowane jest 5 programów z zakresu readaptacji społecznej i edukacji. Należą do nich:

- „Sztuka w kratkę”, program którego celem jest wskazanie alternatywnych form spędzania czasu wolnego i akcentowanie prospołecznych postaw poprzez kontakt ze sztuką;

- „Historia żywa”, program, aktywizujący społecznie, w którym poprzez poznanie historii kraju, środowiska i rodziny dąży się do wzrostu kontaktów rodzinnych;

- „Góra”, program edukacyjny dążący upowszechniania wartości i postaw ekologicznych;

- „Efemerydy”, program terapeutyczny, w którym poprzez zajęcia teatralne dąży się do wzrostu poczucia własnej wartości;
- „Być ojcem – moja najważniejsza rola życiowa” program terapeutyczny, którego celem jest nawiązanie i podtrzymanie więzi rodzinnych.

Wydawany jest też miesięcznik pod tytułem „Echo Młyńskie”.

W 2010 r. zaplanowano 10 szkoleń kursowych w zawodach: technolog robót wykończeniowych, stolarz, dekarz, palacz CO, technolog terenów zielonych, elektryk i posadzkarz. Do dnia wizytacji zrealizowano 4 z nich.

Zapomogi z Funduszu Pomocy Postpenitencjarnej wyniosły w 2009 r. łącznie 19.520 zł. Na kursy zawodowe przeznaczono z tego funduszu kwotę 61.176 zł., a na zakup odzieży i programy edukacyjne 52.594 zł.

W jednostce funkcjonuje samorząd skazanych „Nasz cel”. W 2009 r. zorganizował zabawę choinkową dla 30 osób, w tym 25 osób to rodziny. Zebrał wśród skazanych i przekazał 1500 zł. na rzecz Specjalnego Ośrodka Szkolno-Wychowawczego w Koszalinie. Jak wynika z dokumentacji w działaniach samorządu wzięło udział 46 osób.

Znamiennym jest jednak fakt, iż żadna z ankietowanych osób nie wspomina o samorządzie i nie wymienia go w przeprowadzonych wywiadach, jako czynnik odgrywający jakąkolwiek rolę w więziennej rzeczywistości.

Odsetek respondentów deklarujących przynależność do podkultury więziennej, kształtuje się na poziomie około 10%. Jak wynika z informacji przekazanych w tym zakresie przez kierownictwo jednostki, odsetek „grypsujących” nie uległ zmianie na przestrzeni ostatnich kilku lat i wynosił szacunkowo około 13 %. Niepokojącym zjawiskiem obserwowanym przez administrację jednostki jest przestrzeganie zasad „drugiego życia” przez najbardziej zdemoralizowanych osadzonych z terenu największych aglomeracji miejskich oraz tych, którzy oficjalnie nie deklarują przynależności do „grypsery”, jak też młodocianych.

Cele mieszkalne zaopatrzone zostały w teksty porządku wewnętrznego obowiązującego w Areszcie. Po analizie treści stwierdzono, że dokument ten nie określa jednak godzin w jakich są odprawiane nabożeństwa. Poza tym wypełnia dyspozycje określone w regulaminach organizacyjno-porządkowych wykonywania tymczasowego aresztowania i wykonywania kary pozbawienia wolności. Opracowany jest w sposób jasny i precyzyjny. Jedynie dwóch respondentów oświadczyło, że w celi brak jest tekstu porządku wewnętrznego.

Na potrzeby obcokrajowców w jednostce znajdują się teksty obowiązujących przepisów w języku rosyjskim, niemieckim i angielskim.

Przebywający w jednostce obywatele innych państw znają biernie język polski, jedynie obywatel Holandii porozumiewa się z wychowawcą i Dyrektorem po niemiecku. Został on poinformowany o przysługujących mu prawach oraz otrzymał pisemną wersję wybranych przepisów w tym języku.

Podczas przeglądu kart tożsamości osadzonych nie stwierdzono osadzenia tymczasowo aresztowanych i skazanych z różnych grup klasyfikacyjnych we wspólnej celi mieszkalnej.

Od początku 2009 r. komisja penitencjarna żadnemu skazanemu nie ustaliła na podstawie art. 164 § 1 k.k.w. okresu 6 miesięcy w związku z przygotowaniem do życia po zwolnieniu. Sądowy kurator zawodowy, który po zwolnieniu skazanego z jednostki penitencjarnej, wykonuje wobec niego dozór, jedynie sporadycznie pojawia się w Areszcie. Być może ściślejsza współpraca administracji z kuratorem, w zakresie realizacji art. 167 k.k.w. - przed opuszczeniem Aresztu - byłaby pomocna w odnalezieniu przez zwalnianego swojego miejsca w społeczeństwie.

Podczas prowadzonych rozmów osadzeni poruszali kwestię dojazdu do Oddziału Zewnętrznego w Dobrowie. Za dobre zachowanie są przenoszeni do zakładu typu półotwartego lub otwartego i przewożeni do oddziału zewnętrznego. Tam spotykają się z większą ofertą pracy i zajęć sportowych, a ich szansa na warunkowe przedterminowe zwolnienie jest większa. Ze względu jednak na brak transportu autobusowego i jedno kolejowe połączenie

dziennie, dojazd do oddziału jest znacznie utrudniony. Odwiedzający muszą pieszo pokonać dystans około trzech kilometrów, co jest niezmiernie trudne dla kobiet z małymi dziećmi, a dla osób starszych wręcz niemożliwe. W takiej sytuacji osoby przetransportowane do oddziału zewnętrznego nie mogą liczyć na większą częstotliwość odwiedzin osób bliskich. Wprost przeciwnie, jeśli rodzina nie dysponuje samochodem, kontakty te ulegają ograniczeniu. Zdarza się, że skazani umieszczeni w oddziale zewnętrznym złym zachowaniem, wymuszają na administracji decyzję o ponownym osadzenia w Areszcie. Należy rozwiązać ten problem, albowiem takie awansowanie skazanego bez rozpoznanej jego sytuacji rodzinnej i finansowej nie służy osiągnięciu celów resocjalizacyjnych.

9. Zajęcia kulturalno - oświatowe

W jednostce funkcjonuje tylko jedna świetlica w oddziale dla kobiet. Jest jedynym pomieszczeniem w Areszcie przeznaczonym do prowadzenia zajęć kulturalno-oświatowych. Wyposażona jest w stół do tenisa stołowego, telewizor, rzutki i drabinkę. Cztery świetlice oddziałowe w grudniu 2009 r. zostały zaadaptowane na cele mieszkalne.

Biblioteka Aresztu dysponuje liczbą około 11.000 książek. W 2/3 są to nowe pozycje. Korzysta z niej średnio około 250 osób.

Posiadane środki finansowe pozwalają obecnie na zakup jedynie 34 egzemplarzy prasy i czasopism dla osadzonych. Z indywidualnej prenumeraty korzysta 10 osób.

W budynku penitencjarnym do wszystkich cel mieszkalnych doprowadzona jest telewizja kablowa. Radiowęzeł emituje 50 programów TV oraz 12 programów radiowych. Wewnętrzny kanał video nadaje programy muzyczne, konkursy i przekazuje różnorodne informacje kierowane do osadzonych.

W ubiegłym roku zorganizowano 151 konkursów, w których brało udział 2818 uczestników.

Znamiennym jest, że w przeprowadzonych wywiadach, osadzeni zgodnie twierdzili, że w jednostce nie spotkali się z zajęciami kulturalno – oświatowymi. Przyczyny tego stanu rzeczy upatrywali w likwidacji świetlic, w których zajęcia te mogłyby być prowadzone.

Mała oferta zajęć K-O, powinna inspirować administrację Aresztu do większej aktywności, gdyż art. 67 § 3 k.k.w zalicza je w poczet środków, które powinny służyć oddziaływaniu na skazanych. Wydaje się, że większe zaangażowanie wychowawców w organizacji tego typu zajęć mogłoby rekompensować brak środków finansowych, czy świetlic oddziałowych.

Areszt nie dysponuje boiskiem sportowym.

10. Opieka duszpasterska

Opiekę duszpasterską w samym Areszcie sprawuje kapelan katolicki zatrudniony na 0,3 etatu.

W celu realizacji art. 38 k.k.w. Areszt podpisał też porozumienia ze Związkiem Wyznaniowym Świadców Jehowy, Kościołem Zielonoświątkowym, Kościołem Ewangelicko-Augsburskim, Ewangelicznym Związkiem Braterskim RP i Adwentystami Dnia Siódmego .

W Areszcie msze święte odbywają się w dni określone w porządku wewnętrznym, tj. niedziele i święta. Zawarte są w nim też informacje o dodatkowych mszach, które odbywają się w terminach ustalonych z kapelanem. Według kierownika działu penitencjarnego, w każdej mszy uczestniczy kilku osadzonych.

W wywiadach 6 osadzonych stwierdziło, że msze św. odbywają się zbyt rzadko, 10 nie miało uwag dotyczących korzystania z posług religijnych, a 12 nie było nimi zainteresowanych.

11. Zatrudnienie

W Areszcie (bez Oddziału Zewnętrznego Dobrowo) realizowane są dwa rodzaje zatrudnienia obejmujące łącznie 63 osadzonych. Według stanu na dzień

28.07.2010 r. przy pracach nieodpłatnych: pomocniczo - gospodarczych na rzecz jednostki - przy wydawaniu posiłków w oddziałach mieszkalnych, zatrudnionych było 15 osadzonych, a przy pracach odpłatnych 48 osadzonych.

Osadzeni zatrudnieni odpłatnie pracują w kuchni, na terenie jednostki przy pracach pomocniczo – gospodarczych.

Inne formy zatrudnienia, obejmujące prace poza terenem Aresztu, takie jak prace charytatywne na rzecz samorządu terytorialnego lub innych podmiotów nie są obecnie realizowane.

Administracja jednostki dokłada starań aby objąć zatrudnieniem odpłatnym możliwie jak największą liczbę osadzonych. Dysponując jedynie 30 etatami, dokonuje ich podziału w ten sposób, że zatrudnia 20 osadzonych w wymiarze 7/8 etatu i 18 na pełny etat.

Osadzeni zatrudnieni w jednostce pracują na stanowiskach takich jak: kucharz, malarz, glazurnik, bibliotekarz, fryzjer. Wszystkich osadzonych do zatrudnienia bada lekarz oraz przechodzą szkolenia z zakresu BHP – ogólne i stanowiskowe. W 2009 r. odnotowano jeden wypadek przy pracy. Dokumentacja w tym zakresie została przekazana do ZUS. Zatrudnieni otrzymują odzież ochronną i środki ochrony osobistej.

W jednostce funkcjonują warsztaty: ślusarnia, malarnia i stolarnia. Każda z wymienionych pracowni zajmuje odrębne pomieszczenie, w którym zamontowane są wentylatory zapewniające redukcję zapylenia. Ponadto, usuwają one na zewnątrz budynku zanieczyszczenia powietrza. Wszyscy pracujący osadzeni mają do dyspozycji indywidualne szafki usytuowane w szatni. Natryski umożliwiają umycie się po skończonej pracy. W przeprowadzonych rozmowach pracujący wysoko oceniali możliwość zatrudnienia oraz warunki pracy.

Od 2009 r., ze względu na niekorzystną sytuację gospodarczą i wdrożony program oszczędnościowy, zatrudnienie na zewnątrz jednostki uległo ograniczeniu.

12. Kontakty ze światem zewnętrznym

Areszt dysponuje poczekalnią dla odwiedzających oraz 6 salami widzeń, w tym: 3 salami ogólnymi, jedną salą widzeń bezdozorowych, jedną salą do widzeń uniemożliwiających bezpośredni kontakt, jedną salą dla osadzonych niebezpiecznych. W salach ogólnych łącznie znajdują się 23 stoliki z miejscami siedzącymi. W sali dla tzw. osadzonych niebezpiecznych są 4 stanowiska dla osób odwiedzających. Sala widzeń bez osoby dozorującej wyposażona jest w sofę, stół, krzesła, pomieszczenie WC oraz prysznic. Stwierdzono w niej brak kubków i czajnika, wymaganych przepisami rozporządzenia Ministra Sprawiedliwości z dnia 17 października 2003 r. w sprawie warunków bytowych osób osadzonych w zakładach karnych i aresztach śledczych (Dz. U. 2003 r. Nr 186, poz. 1820.) Pozostałe pomieszczenia są również czyste i znajdują się w dobrym stanie technicznym.

Widzenia w Areszcie odbywają się w poniedziałki i piątki - w godzinach 8⁰⁰ do 16⁰⁰, natomiast nie są udzielane w soboty oraz w dni świąteczne. Powodem rezygnacji z widzeń w dni wolne od pracy jest dążenie do ograniczenia nadgodzin funkcjonariuszy.

Osoby korzystające z widzeń oceniły organizację i sposób przeprowadzania widzeń jako dobre. Jedna osoba stwierdziła, że pozbawienie jej widzeń w soboty jest złym rozwiązaniem. W rozmowach, podczas wizytacji cel mieszkalnych, kilku osadzonych zgłaszało problem długiego oczekiwania rodzin na widzenie i dużych kolejek w kantynie po zakupy na tzw. poczęstunek.

W każdym z oddziałów mieszkalnych zainstalowano samoinkasujące aparaty telefoniczne, z których mogą korzystać skazani.

Osoby tymczasowo aresztowane nie są doprowadzane do telefonu, również w sytuacjach, gdy chcą skontaktować się z obrońcą. Powyższa praktyka stoi w sprzeczności ze stanowiskiem Ministra Sprawiedliwości wyrażonym w piśmie do Rzecznika Praw Obywatelskich l.dz. DL-P-I0760-6/10 z dnia 28 czerwca 2010r., zgodnie z którym wynikający z art. 217c k.k.w. zakaz nie ma zastosowania do kontaktów tymczasowo aresztowanego z obrońcą lub

pełnomocnikiem będącym adwokatem albo radcą prawnym, o których mowa w art. 215 § 1 k.k.w.

Jedynie dwóch respondentów zgłaszało uwagi, iż chcieliby korzystać z możliwości kontaktu telefonicznego w innych godzinach niż określonych w porządku wewnętrznym jednostki. Pozostali ankietowani, nie zgłosili zastrzeżeń odnośnie sposobu realizacji tego uprawnienia.

13. Wnioski i zalecenia

W ocenie pracowników Biura RPO, ustalenia poczynione zarówno podczas oglądu jednostki, jak i rozmów z osadzonymi i funkcjonariuszami, nie dają podstaw do stwierdzenia, że sposób traktowania przez funkcjonariuszy SW, czy też inne okoliczności osadzenia, były dla osób pozbawionych wolności na tyle dotkliwe, aby mogły prowadzić do okrutnego, nieludzkiego lub poniżającego traktowania.

Atmosfera w Areszcie jest dobra, wolna od napięć, a relacje między osadzonymi a wychowawcami i oddziałowymi - prawidłowe.

Przedstawiciele Rzecznika Praw Obywatelskich uznają, że dla poprawy warunków pobytu osadzonych w Areszcie Śledczym W Koszalinie wskazane jest:

- zaopatrzenie górnych łóżek w zabezpieczenia oraz w drabinki;
- usprawnienie cyrkulacji powietrza w celach mieszkalnych w oddziale I;
- zwiększenie oferty zajęć kulturalno – oświatowych;
- dostosowanie Porządku Wewnętrznego Aresztu do aktualnego stanu prawnego poprzez określenie godzin, w których odprawiane są nabożeństwa;
- dostosowanie izby chorych do potrzeb pacjentów niepełnosprawnych;
- dostosowanie przynajmniej po jednej celi mieszkalnej dla kobiet i mężczyzn do potrzeb osób niepełnosprawnych;
- dostosowanie części natrysków do potrzeb osób niepełnosprawnych;

- zaopatrzenie miejsc do dokonywania kontroli osobistych osadzonych w wieszaki oraz wyposażenie okien w zasłony lub folie;
- pozyskanie z Centralnego Zarządu Służby Więziennej informacji o prawach pacjenta – osoby pozbawionej wolności oraz zastąpienie nią dotychczasowej Karty Praw Pacjenta;
- rozważenie możliwości przywrócenia funkcjonowania izolatek: skórnej i pneumonologicznej;
- zaprzestanie praktyki przenoszenia osadzonych z cel przejściowych do oddziałów mieszkalnych bez wykonania wstępnej diagnostyki medycznej;
- rozwiązanie problemu braku dostępu do opieki medycznej w dni wolne od pracy.